

Олег ТУРЧИН

аспірант ЗВО «Університет Короля Данила»
Науковий керівник – Тарас ІВАШКІВ,
канд. екон. наук, доцент,
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ

ГРОШІ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Грошові системи як фундаментальний інститут економічної організації суспільства характеризуються динамічною природою розвитку, що безпосередньо корелює з еволюцією форм господарювання, фінансових відносин і технологічних укладів. Упродовж історичного розвитку вони трансформувалися від товарних і металевих форм до сучасних фіатних і цифрових грошей, що супроводжувалося ускладненням механізмів їх функціонування та посиленням ролі держави у процесах їх регулювання. За цих умов грошова система виступає не лише інфраструктурною основою забезпечення обігу вартості, а й ключовим інструментом реалізації макроекономічної, монетарної та фінансової політики держави.

Інституційна специфіка грошових систем полягає в тому, що вони завжди перебували у сфері державного управління, оскільки саме держава, в особі центральних банків та інших регуляторних органів, визначає правила емісії, організацію грошового обігу, параметри платіжної інфраструктури та механізми забезпечення фінансової стабільності. Водночас ступінь і форми державного впливу на грошову систему не є сталими, а залежать від комплексу взаємопов'язаних чинників.

Визначальним є рівень розвитку національної економіки, який обумовлює складність фінансових ринків, глибину монетизації та потребу в інструментах макроекономічного регулювання. У більш розвинених економіках державне регулювання набуває інституційно опосередкованого характеру, орієнтованого на підтримання цінової стабільності, тоді як у трансформаційних або

кризових економіках воно часто посилюється і набуває більш директивних форм.

Другим важливим чинником є типологія грошей і форми грошових розрахунків, що функціонують у межах економічної системи. Перехід від готівкових до безготівкових, а нині – до цифрових форм грошей (включаючи електронні гроші та цифрові валюти центральних банків) зумовлює необхідність перегляду регуляторних підходів, посилення ролі технологічного нагляду, кібербезпеки та стандартизації платіжних процесів.

Третій аспект пов'язаний із національними інституційними особливостями та архітектурою державного управління, включаючи статус і незалежність центрального банку, рівень розвитку фінансових регуляторів, а також характер взаємодії між державою, ринковими інститутами та міжнародними фінансовими організаціями. Саме ці чинники визначають баланс між ринковими механізмами саморегулювання та адміністративними інструментами впливу.

Важливо підкреслити, що еволюція грошових систем і трансформація механізмів їх державного управління мають синхронний і взаємообумовлений характер. З одного боку, зміни у структурі економіки, розвитку товарно-грошових відносин та поглибленні інтеграції у світове господарство формують нові вимоги до організації грошового обігу. З іншого – інституційні та регуляторні новації у сфері монетарної політики впливають на динаміку економічного розвитку, фінансову стабільність і конкурентоспроможність національної економіки.

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації ця взаємозалежність посилюється, що проявляється у зростанні ролі наднаціонального регулювання, гармонізації стандартів фінансового ринку та впровадженні інноваційних форм грошей. Відтак, грошова система постає як складна адаптивна система, ефективність функціонування якої визначається здатністю державного управління своєчасно реагувати на внутрішні й зовнішні виклики, забезпечуючи стабільність грошового обігу та сталий розвиток економіки.

Трансформація фінансової системи України є багатовимірним і структурно складним процесом, що охоплює інституційні зміни у сфері державного менеджменту та модернізацію механізмів грошового обігу. Гроші виступають ключовим інструментом публічного управління цими трансформаційними процесами. За сучасних умов, позначених воєнними викликами, макрофінансовою нестабільністю та прискореною цифровізацією, гроші набувають не лише функції універсального еквівалента, але й стають ключовим інструментом реалізації державної економічної політики.

Трансформаційні процеси у фінансовій сфері передбачають глибоку перебудову підходів до управління грошовими потоками, бюджетними ресурсами та фінансовими інститутами. Основною метою таких змін є підвищення ефективності публічного управління фінансами, забезпечення макроекономічної стабільності, підтримання ліквідності фінансової системи та створення умов для сталого економічного розвитку. У цьому контексті гроші виконують функцію не лише засобу обігу та нагромадження, але й інструменту регуляторного впливу через механізми монетарної політики, державних фінансів та платіжної інфраструктури.

Особливого значення набуває оптимізація управління державними ресурсами, що реалізується через удосконалення бюджетного процесу, підвищення прозорості фінансових операцій і посилення контролю за рухом коштів. Використання сучасних грошово-фінансових інструментів, включаючи цифрові платіжні системи, електронні гроші та перспективні рішення у сфері цифрових валют центрального банку, сприяє підвищенню оперативності, адресності та ефективності управлінських рішень.

Зазначені трансформації охоплюють широкий спектр напрямів – від інституційного зміцнення фінансових регуляторів і гармонізації нормативно-правового середовища до впровадження інноваційних технологій у сфері публічних фінансів. У сукупності це формує нову парадигму функціонування грошей в економічній системі України, де вони виступають не лише економічною

категорією, але й стратегічним інструментом публічного управління, спрямованим на підвищення стійкості фінансової системи та адаптацію держави до сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Патлах В. Сутність та особливості публічного управління у сфері фінансів України. *Український економічний часопис*. 2025. № 8. С.87–95. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-16>
2. Скрипник Г., Демінська Д., Дудник М. Вплив війни на публічні фінанси та управління: виклики та рішення. *Економіка та суспільство*. 2024. №69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-87>
3. Хуторна М.Е., Запорожець С.В., Ткаченко Ю.П. Цифрові валюти центральних банків: світові тренди та перспективи в Україні. *Соціальна економіка*. 2021. № 61. С. 123-134.